

Pravica do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti – posledice zamude roka za prijavo pri zavodu

Vrhovno sodišče se je v zadevi VIII Ips 155/2016 z dne 30. 8. 2016 ukvarjalo z vprašanjem, ali je posledica zamude zakonskega roka za prijavo pri zavodu izguba pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti.

OKOLIŠČINE PRIMERA

V tej zadevi je tožnik kot brezposelna oseba pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje vložil zahtevo za priznanje pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti. Ta pravica mu ni bila priznana, zato je to odločitev tožnik izpodbijal v sodnem postopku, njegovemu zahtevku pa je sodišče ugodilo. Ugotovilo je, da je tožena stranka (Republika Slovenija) zavrgla tožnikovo zahtevo za uveljavljanje pravice do denarnega nadomestila, ker je zamudil 30-dnevni rok za prijavo v evidenco brezposelnih oseb iz prvega odstavka 119. člena Zakona o urejanju trga dela (ZUTD). Sodišče je nasprotno presodilo, da zamuda roka ne pomeni nujno izgubo celotne pravice, ampak se ta zmanjša glede na koledarske dni, ki pretečejo od 31. dneva po prenehanju zavarovanja do dneva vložitve zahteve pri toženi stranki. Zoper pravno-močno sodbo sodišča druge stopnje je tožena stranka na Vrhovno sodišče vložila revizijo, kjer je navedla, da se je tožnik vpisal v evidenco brezposelnih oseb po izteku 30-dnevnega roka, zakon pa zahteva, da se brezposelni prijavi na zavod za zaposlovanje v roku 30 dni po prenehanju zavarovanja, drugače izgubi pravice, ki mu sicer gredo iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti. Vrhovno sodišče se s temi argumenti ni strinjalo in je potrdilo odločitev nižjih sodišč.

PРАВNA PODLAGA

Prvi odstavek 119. člena ZUTD določa, da denarno nadomestilo pripada zavarovancu z naslednjim dnevom po prenehanju pravnega razmerja, ki je bilo podlaga za obvezno ali prostovoljno zavarovanje za primer brezposelnosti, če se prijavi pri zavodu in vloži zahtevo za uveljavitev pravice do denarnega nadomestila v 30 dneh po prenehanju zavarovanja. Če uveljavlja denarno nadomestilo po tem roku, se skupna dolžina prejemanja denarnega nadomestila skrajša za koledarske dneve, ki pretečejo od 31. dneva po prenehanju obveznega ali prostovoljnega zavarovanja do dneva vložitve zahteve.

STALIŠČA VRHOVNEGA SODIŠČA

Pri interpretaciji zakonske izvedbe določene ustavne pravice oziroma zakonskih določb, s katerimi se uresničuje določena ustavna pravica, je treba ob morebitni nejasni ali nedorečeni pravni ureditvi oziroma v primeru dvoma interpretirati ter uporabljati zakonsko ureditev in favorem tej ustavni pravici, ob tem pa ni sprejemljiv pristop, ki bi bil restriktiven do te ustavne pravice. Pri razlagi je treba upoštevati tudi celovit sistem zavarovanja za primer brezposelnosti, kjer pravica do denarnega nadomestila tvori enega od mehanizmov

za doseganje enega od ciljev zakona, določenega v tretjem odstavku 3. člena ZUTD, tj. zagotavljanje varnosti zavarovancev v primerih

nastanka brezposelnosti brez njihove krivde ali proti njihovi volji z zagotovitvijo denarnih nadomestil po načelih vzajemnosti in solidarnosti. Razlaga, za katero se zavzema revizija, ni skladna s tem ciljem in ureditvijo pravice do denarnega nadomestila zaradi brezposelnosti. Iz nesporne možnosti uveljavljanja pravice do denarnega nadomestila v primeru vložitve zahteve po izteku 30-dnevnega roka iz prvega odstavka 119. člena ZUTD izhaja, da je namen sistema omogočiti zavarovancem izrabo pravice do denarnega nadomestila v vsaj določenem obsegu, ustrezno zmanjšanjem glede na njihovo krivdno zamudo pri izrabi te pravice. Ureditev iz drugega stavka prvega odstavka 119. člena ZUTD tako predstavlja izraz ravnovesja med zahtevo po skrbnosti zavarovancev in ciljem zagotavljanja varnosti zavarovancem, pravne posledice zamude roka za prijavo pri zavodu iz prvega stavka prvega odstavka 119. člena ZUTD pa je treba presojati v kontekstu iskanja tega optimalnega ravnovesja. Ob upoštevanju zavarovalnega principa ter drugih lastnosti sistema ZUTD ni videti takšnih javnih ali drugih koristi oziroma razumnih razlogov, ki bi

Marjeta Janežič,
višja pravosodna
svetovalka na Vrhovnem
sodišču Republike
Slovenije

narekemale oziroma utemeljevale tako strogo razlago pravnih posledic zamude roka za prijavo pri zavodu ob hkratni določitvi milejših posledic za zamudo roka za podajo zahteve za uveljavitev pravice do denarnega nadomestila.

Tudi sicer bi pravne posledice prenehanja pravice do denarnega nadomestila zaradi zamude roka za prijavo pri zavodu iz prvega odstavka 119. člena ZUTD morale biti jasno in izrecno določene, kar pa iz zakonskega besedila v smislu prenehanja pravice ne izhaja. Iz teh in drugih razlogov, med katerimi velja omeniti zahteve načela pravne države iz 2. člena Ustave RS, ne drži stališče tožene stranke, da zakonodajalcu ni bilo treba še posebej dodajati sankcij oziroma posledic v primeru zamude tega roka.

Pravilna razlaga prvega odstavka 119. člena ZUTD je torej takšna, da zamuda 30-dnevnega roka za prijavo pri zavodu nima za posledico prenehanja pravice do denarnega nadomestila, temveč milejšo posledico, tj. da se skupna dolžina prejemanja denarnega nadomestila skrajša v skladu z drugim stavkom prvega odstavka 119. člena ZUTD.